

INTERVIURI MAGISTRALE

CZU [37.091:070](478)(047.53)=135.1

**BIBLIOTECA, CEL MAI PREȚIOS DAR
AL OMENIRII: ALEXANDRA TĂNASE
ÎN DIALOG CU RAIA ROGAC****„Despre mine... azi, căci mâine va fi prea târziu...”**

Sunt născută la 16 august 1948, în satul Năpădeni, raionul Ungheni. E cel mai frumos sat al copilăriei noastre. Am fost patru copii la părinți: trei surori și un frate. Mama se numea Zinaida Popa-Vâlcu, iar tata – Profir Vâlcu. Grație educației părinților, toți cei patru am obținut studii superioare. Cartea, în familia părintească, era onorată. Pot spune că ei, părinții, ne-au cultivat nu doar dragoste, dar și un adevărat cult față de minunea minunilor – Cartea.

După studiile medii, am susținut, în 1968, admiterea la Universitatea (pe atunci – Institut) Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, la Facultatea de Filologie. L-am avut ca profesor de lingvistică și decan pe cel care a fost ulterior primul ministru al Educației din Republica Moldova – Nicolae Mătcaș.

Am încheiat studiile în 1971 cu mențiune, cum se spunea pe atunci, cu Diplomă Roșie. Mi-am dorit să devin pedagog și am profesat după obținerea licenței toată viața, până în 2020, încă 15 ani după pensionare.

Soțul meu a fost publicistul, scriitorul, editorialistul Constantin Tănase.

La vârsta mea onorabilă sunt destul de activă, sunt prezentă aproape la toate evenimentele la care sunt invitată. Îmi place teatrul și accept cu plăcere invitațiile domnului Petru Hadârcă, regizor și director al Teatrului Național „Mihai Eminescu”, mai ales în cadrul Reuniunii Teatrelor Naționale, organizate în toamnă la coacerea gutuilor, dar și la mai toate premierele. Îmi place să merg la expoziții de pictură, dar și de costume naționale. Deseori mă duc la șezătorile organizate la Biblioteca „Transilvania”, căci aici este mediul meu spiritual, aici am crescut multe generații de elevi,

Alexandra Tănase și Constantin Tănase, august 2014
(fotografie realizată de Ana Gabor)

iar în prezent moderez proiectul „Lectură generoasă” pentru persoane de vârstă a treia.

Sunt mamă a trei fii, bunică a patru nepoți și soacră bună a trei nurori.

Biblioteca, cel mai prețios Dar al omenirii

Raia ROGAC: Doamna Alexandra Tănase, mi se pare că vă cunosc de o viață, chiar dacă nu suntem apropiate. Eu, în calitate de ziarist de actualități, de multe ori trebuia să onorez mai multe manifestări culturale, uneori chiar în aceeași zi, manifestări în care se produceau personalități de primă mărime, care făceau cinste Neamului, de Acasă sau de oriunde. Și acolo, de multe ori, vă vedeam alături de soțul Constantin Tănase. Editorialele lui se bucurau de mare succes: cu nerăbdare erau așteptate nu numai în Republica Moldova, dar în tot arealul românesc. Părerea mea este că a fost un editorialist-nepereche.

Înțelepciunea unui proverb spune că în spatele unui bărbat puternic se află o femeie puternică. Voi ați fost ambii puternici în vocația de a vă dărui total muncii îndrăgite, puternici în dragoste și în dorința de a întemeia o familie, în care urmașii să se simtă iubiți și demni de părinți. Chiar și pe patul de spital, în ultimele ore pe pământ, înainte de a trece în veșnicie, Constantin Tănase era preocupat de scrierea editorialului... Ați editat o carte *in memoriam*, în care a fost inclus *Ultimul editorial*, devenit titlul lucrării, în care

au fost incluse și alte materiale nepublicate, precum și o serie de amintiri calde despre cel care ne-a părăsit, din partea celor care l-au cunoscut și apreciat.

Alexandra TĂNASE: M-am născut și am fost educată printre cărți. Deși cu părinți țărani, în casa părintească erau multe cărți și luam mereu de la bibliotecă și alte cărți, pe care le citeam, uneori, în glas. Când mi-am creat propria familie, având un soț iubitor de carte, am început să ne „adunăm”, încet-încet, o bibliotecă de familie, pe care o păstrez și azi cu sfințenie. Noi în familie ne întrecem la făcut lecturi, deseori dezbăteam cele citite.

R.R.: Acum, dați-mi voie să înțeleg în care familie – cea părintească, unde creșteau patru copii pasionați de lectură, sau în familia Tănase, unde lecturau toți: părinții și cei trei feciori?

A.T.: Cartea se bucura de mare cinste și într-o familie, și în alta. Gustul lecturii l-am deprins din copilărie. Chiar dacă noi, copiii, aveam și anumite obligații să ajutăm în gospodărie, atunci când părinții ne vedeau cu cartea în mână, nu ne deranjau.

R.R.: Conștientizau, vorba cronicarului Miron Costin: „Nu este alta mai frumoasă și mai de folos zăbavă decât cetitul cărților?”

A.T.: Era frumos, dar să știți că am avut noroc și în cel de-al doilea caz, când l-am întâlnit pe Constantin Tănase și ne-am împletit destinele, formând o familie. Viața mea alături de acest om erudit a fost plină de evenimente interesante. Când a fondat ziarul *Timpul*, l-am susținut.

R.R.: La începutul Renașterii Naționale, când apăruse noul ziar *Flux*, care se bucura de mare popularitate, la timona lui erau Constantin Tănase și Val Butnaru. Mă gândeam că ambii, fiind ambițioși, nu vor rezista să funcționeze pe același proiect. Așa și s-a întâmplat. Constantin Tănase a venit apoi cu *Timpul*, iar Val Butnaru a avut mai multe încercări cu *Jurnal de Chișinău*, ca în cele din urmă, să rămână cu *Jurnal TV*. *Flux* a fost preluat de Iurie Roșca, dar nu a rezistat, într-un fel compromițându-l și dezamăgind cititorii...

A.T.: Nu vom aborda acest subiect. Să revenim la timpurile noastre. Constantin Tănase, de la început, și-a asumat misiunea editorialistului, eu fiind prima lui cititoare: citeam din manuscris, eram și primul critic. De multe ori, sugeram titluri pentru materialele deja finalizate. Mă bucuram că se ținea cont și de punctul meu de vedere, cel al primului cititor. Cartea *Ultimul editorial* a fost o ultimă dorință a ziaristului Constantin Tănase care, pe patul

de suferință din spital, într-un caiet de notițe, a scris că dacă va mai trăi, va scrie o carte nouă și o va intitula *Ultimul editorial*, dar, spre regret, nu a reușit. Eu am realizat acest gând al lui și, în anul 2019, a apărut această carte cu ultimele materiale nepublicate, inclusiv editorialul, completată cu omagii aduse de personalități și prietenii care l-au cunoscut, astfel fiind comemorați cei 70 de ani de la nașterea lui C. Tănase.

R.R.: Ați avut și dumneavoastră o rubrică la *Timpu*l...

A.T.: Se numea „O tabletă la zi”. Tematica era largă: de la politică (în special despre politicieni) la viața social-culturală.

R.R.: V-a influențat Constantin Tănase?

A.T.: Atâta timp cât a scris el, eu nu am îndrăznit să public ceva, căci el era prea bun. Abia mai târziu, când Pavel Păduraru, redactor la *Timpu*l, mi-a sugerat să scriu acele tablete din viața cotidiană a mai marilor zilei, am acceptat. Era destul o vorbă, un gest al cuiva și tableta era gata! Rubrica dată avea cititorii ei, chiar admiratori, care îmi telefonau sau îmi scriau mesaje, chiar și scrisori. De exemplu, de la București îmi scria comentarii doamna Ludmila Sfârloagă, mare admiratoare a Basarabiei.

R.R.: Să revenim la evenimentul comemorativ. A fost o lansare frumoasă, de la care nu puteam să lipsesc. A fost un adevărat florilegiu de amintiri despre editorialistul, cărturarul, prietenul și Omul de Omenie Constantin Tănase. Am scris despre această manifestare, unde fiecare participant a primit câte un exemplar de carte. Eu mă încumet să-mi exprim gândul că atunci când a decis să fondeze *Timpu*l, s-a gândit și a exercitat practic modelul Eminescu de la *Timpu*l, cel din epocă. Editorialele lui C. Tănase erau incitante, la tema zilei, efervescente, așteptate, comentate, foarte populare. Să vedem, în continuare, când și cum „drumurile voastre toate” s-au întâlnit, după zicerea cântată a lui Dan Spătaru – mă refer la cuibul de familie Tănase.

A.T.: Cu studentul Constantin Tănase ne-am întâlnit în 1968 la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPS), unde am fost colegi la Facultatea de Filologie. Tocmai se re-deschisese această instituție pedagogică. Ne-am bucurat mult când am aflat că UPS i-a avut de studenți pe Grigore Vieru, Spiridon Vangheli, Anatol Codru și alți scriitori remarcabili. Aveam fiecare câte 19 ani. Am stat în aceeași bancă, în ultimul rând al aulei universitare și, uneori, când nu era prea interesant la ore, citeam cărți, mai ales poezie. La acea vreme a debutat Grigore Vieru cu

poezia pentru maturi din volumul intitulat *Tu*. Era o cărticică de culoare neagră. Acolo, în ultima bancă, am citit împreună poezia, care purta titlul micului volum. Îmi amintesc și acum versurile: „Venii târziu acasă/ Să văd ce-ai zice tu/ Luai puțin din masă/ Să văd ce-ai zice tu./ (...) Să mor aș vrea întâiul/ Să văd ce-ai zice tu”. Poezia ne-a emoționat foarte mult, până la lacrimi. Din poezie s-a născut iubirea noastră care a durat 45 de ani, până când moartea nemiloasă ne-a despărțit.

Anii tinereții, ai maturității mele ca om, chiar și ca pedagog, au fost marcați de omul de lângă mine: mă ajuta, mă îndruma, mă orienta spre valori, căci era, așa cred eu, unul dintre oamenii din spațiul românesc care a făcut cele mai multe lecturi (a citit toată *Biblia* cu creionul în mână). Acasă sau la școală, dacă-mi apărea vreo întrebare, îl puteam suna la orice oră și el avea răspunsurile gata. Țin minte un detaliu când, la telefon, i-am adresat o întrebare care ținea de *Biblie* și el mi-a zis: „Azi îți mai spun, dar fii bună și fă lecturi”. Așa am și făcut. Și azi mai citesc multe cărți: le împrumut de la bibliotecă, dar și le mai procur. În prezent, am o bibliotecă bogată, bazele căreia le-am pus împreună cu Constantin Tănase. Deși aveam multe cărți, el deseori se ducea la Biblioteca „Transilvania”, aceasta fiind biblioteca noastră de cartier, căci locuiam în sectorul Ciocana al capitalei. Ultima carte care n-a reușit

Cu fiii cei mari, la Ciocana, 2004

s-o restituie a fost un volum de poezie de Tudor Arghezi. Am restituit-o eu.

Viața mea a fost complexă, dar eram fericită, că aveam un adevărat stâlp în casă.

Îmi amintesc că ne-am căsătorit după trei ani de studenție, eram tineri și îndrăgostiți. Am avut o nuntă de vis. După ce am terminat studiile universitare, am activat trei ani în satul Mingir, iar în 1974 am venit la Chișinău, după ce am activat trei ani (obligatoriu) în raionul Hâncești. În oraș, erau puține scoli cu învățare în limba moldovenească de atunci. Deci, și ore puține erau, și foarte greu mi-a fost să-mi găsesc ceva de lucru, după specialitate. Abia în 1987, am început o activitate propriu-zisă, de profesoară de Limba Română, la școala ruso-moldovenească nr. 49, iar din 1997 am început să activez la Liceul nr. 2 din sectorul Ciocana, actualmente Liceul Teoretic „Gaudeamus”. Acolo am activat timp de 25 de ani, zi de zi, an de an, până am plecat din școală (la pensie eram demult), în perioada pandemică. Din ceea ce îmi amintesc acum, anii de la Liceul „Gaudeamus” au fost cei mai prolifici, plini de proiecte, realizări și... elevi buni. Repet, am activat în această instituție timp de 25 de ani. Sunt anii pe care îi țin minte foarte bine, căci mi se realizau toate planurile, iar din ele se nașteau altele...

R.R.: În perioada sovietică, toți absolvenții instituțiilor superioare erau obligați să muncească timp de trei ani, conform deciziei comisiei de stat. Era și un aspect pozitiv în această obligativitate. Măcar pentru o scurtă perioadă copiii din sate se bucurau de profesori adevărați...

A.T.: Venind în capitală, evident că am avut multe greutăți, dar, subliniez, eram tineri și fericiți, căci aveam și doi fii doriți: Alexandru și Constantin. Aveam cea mai frumoasă familie și eram și mai fericiți, mai ales când s-a născut cel de-al treilea fiu, Silviu, în 1985.

R.R.: Să mai zăbovim un pic la câteva aspecte biografice. Îmi spunea compozitorul Eugen Doga, într-un interviu, că „chiar și pe timp de război copilăria tot copilărie rămâne, cu farmecul și cu dulceața ei”. Cum a fost copilăria dumneavoastră?

A.T.: Copilăria e ca o pădăie: frumoasă și fragilă. Copilăria este minunată, dar vine vântul timpului: o suflă și nu-i, s-a dus. Am fost o norocoasă, am avut o familie minunată în casa părintească, unde am fost trei surori și un frate. Părinții au fost oameni simpli:

Cu poetul Grigore Vieru la Teatrul „Satiricus”, 2008

tăticul era tâmplar, iar mama era infirmieră. Dar munceau mult și la pământ, căci aveau grădină, vie și ogoare. Le ajutam și noi.

R.R.: Ați avut părinți gospodari adevărați și dornici să-și vadă odraslele cu studii superioare. Știu acest lucru și de la sora dumneavoastră Nina...

A.T.: Ceea ce vreau să remarc este un detaliu semnificativ: părinții ne-au îndrumat spre carte, spre învățătură. Toți cei patru copii am studiat la facultăți, astfel că avem în familie doi medici, o profesoară și un inginer cu studii superioare. Părinții ne-au educat corect, ne-au susținut, ne-au ajutat și, azi, noi le purtăm cinstea.

R.R.: Așa era în majoritatea familiilor cu părinți care n-au avut noroc să învețe. De aceea, investeau în copii, parcă împlinindu-și un vis nerealizat, dorindu-le copiilor prin asta o viață mai ușoară. Chiar și proverbele populare stimulau învățătura. Îmi amintesc de fostul rector de la Universitatea de Stat din Moldova (USM), Gheorghe Rusnac, care spunea într-un interviu că, atunci când a primit scrisoarea după examenele de admitere, a alergat la mamă-sa și i-a strigat bucuros: „Mamă, am intrat la Universitatea de Stat!” (unică pe atunci), la care dânsa i-a răspuns calm: „Foarte bine, dragu’ mamei, măcar tu să mai stai, că eu tare am mai alergat pe câmpurile colhozului”.

A.T.: La fel am procedat și noi în cazul copiilor noștri. Fiii mei au studii bune, serioase, deoarece au învățat în instituții superioare

de învățământ din Țară – România. Port în suflet dragoste specială față de România, care a dat studii mari filor mei, fără mită. Acum ei își desfășoară activitatea în mai multe țări ale lumii.

R.R.: Mezinul e lângă dumneavoastră...

A.T.: Lângă mine, dar nu chiar. Fiecare își are cuibul său. Cu mezinul și cu soția lui ne vedem des, dar și cu nepotul, care mă ajută să însușesc tehnologiile informaționale.

R.R.: Cum era primul *Abecedar*? La fel de frumos ca *Albinuța*? Cine a fost prima învățătoare, cum v-a marcat?

A.T.: Îmi amintesc, cam vag, cum am mers în clasa întâi. Dar țin minte că *Abecedarul* era colorat, era o carte mare și am învățat încet-încet literele, apoi am prins gustul lecturilor. *Albinuța* lui Grigore Vieru este o carte genială, care a apărut, la început, cu litere chirilice, iar mai târziu în grafie latină. A fost prima carte de căpătâi a primilor doi fii, care erau aproape de o vârstă. Am fost nevoită, totuși, să procur două exemplare, ca ei să nu se certe, căci din ea au învățat a citi. La început le plăceau mai mult desenele colorate cu sensuri educative. Iar Silviu a fost mai norocos, căci, în timpul copilăriei sale, a apărut deja *Albinuța* în straiul normal, cel românesc.

Prima mea învățătoare era tânără și cam subiectivă. Poate nu m-a acceptat, căci am fost (și sunt) o fire încăpățânată. Mai trăia anul trecut în satul meu de baștină, Năpădeni, și avea 81 de ani. Îi mulțumesc că m-a învățat o caligrafie extraordinară, care acum nu mai este necesară.

R.R.: Care a fost prima carte citită? Când ați cunoscut „crinii latini”? Când ați intrat prima oară în bibliotecă? Ce sentimente v-au încercat?

A.T.: Nu țin minte cu exactitate care a fost prima carte, dar în memoria mea din copilărie a rămas morala și educația, pe care mi-a dat-o povestea *Fata babei și fata moșneagului* de Ion Creangă, căci nu voiam să fiu niciodată fata babei. Poate, din astă cauză m-am străduit să fiu harnică, să muncesc mult, să aduc folos multora din jurul meu. Regret, dar nu întotdeauna am fost apreciată.

R.R.: Sunt sigură că nu doriți să fiți nici un alt personaj crengian – soacra, deși, în realitate, sunteți soacră cu trei nurori...

A.T.: Eu sunt soacra cea bună. Să revenim la firul discuției. Limba Română, prin cărțile lecturate, a pătruns în sufletul meu, când am dat de o carte magică: *Cartea Familiei*, încă în casa părintească. Era ruptă, îi lipseau câteva pagini, dar era în Limba

Română și asta ne ajungea, căci tăticul ne citea din ea poezii de G. Coșbuc sau fabulele lui Grigore Alexandrescu. Cea cu câinele evreului o mai țin minte și acum. *Cartea Familiei* se dădea, pe timpul României Mari, la căsătoria tinerilor, iar părinții mei s-au căsătorit în 1940.

R.R.: Cred că aveți acum un prilej de mare bucurie, dublă, în legătură cu Limba Română. Actualul Parlament a corectat ceea ce trebuia de mult: a legiferat dreptul ei, astfel că în art. 13 al Constituției Republicii Moldova nu mai figurează „limba moldovenească”, ci Limba Română. În documentele oficiale, peste tot va trona Limba Română. Acest tron i se cuvine cu adevărat, pentru că am luptat pentru asta. Spuneam despre bucuria dublă, pentru că meritul cel mai mare este al fiului dumneavoastră Alexandru, care acum zece ani a declarat că actul definitiv de independență prevalează în față art. 13 al Constituției. Acum zece ani trebuia făcut acest lucru: să dăm Cezarului ce este a Cezarului, adică limbii române – statutul ei adevărat.

A.T.: Sunt absolut fericită. E foarte bine când copiii merg mai departe decât părinții, e o lege a evoluției. M-ați întrebat când am mers prima oară la bibliotecă... Când am început să citesc bine. Am mers mai întâi la biblioteca școlii, de unde luam cărțile recomandate de bibliotecară, apoi – la dorință. Țin minte, prin clasa a VIII-a, citisem deja toate cărțile din biblioteca școlară și am început să citesc cărți de la biblioteca sătească. În cărțile citite găseam răspuns la toate întrebările, mai ales la cele delicate, cum era iubirea, relația dintre bărbat și femeie, trădarea etc.

R.R.: Cui purtați recunoștință pentru ceea ce sunteți?

A.T.: Sunt om și asta contează, și cele mai bune lucruri le-am învățat în familie: hărnicia, cinstea, respectul și dragostea. Părinții mei au fost primii și cei mai buni îndrumători ai vieții mele, căci m-au învățat răbdarea și iertarea. Asta m-a ajutat mult. Mama mă vedea la Medicină, după ce sora și fratele mai mari decât mine au învățat la Medicină, dar eu am vrut altceva, ceva legat de literatură. Am încercat la Facultatea de Jurnalism, dar am ajuns la Facultatea de Filologie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, având ca model pe profesorul meu de limbă română, Ștefan Nemțeanu, care ne pomenea și de Limba Română, în ciuda restricțiilor. Era un om deosebit, vorbea în metafore, doar cei care făceau lecturi îl înțelegeau. Eu am fost, într-un fel, favorita lui și... i-am urmat calea, și nu regret. Am muncit peste 50 de ani în miezul Limbii

Române (am început cu „limba moldovenească”), am citit sute de cărți cu elevii mei, am scris diverse texte și... am verificat, cred, zeci de mii de lucrări de-ale elevilor mei. Nu oboseam niciodată, căci îmi era dragă ceea ce făceam zi de zi.

R.R.: Ce ați mai putea spune despre oamenii care au avut o mare influență asupra destinului dumneavoastră?

A.T.: Acum e mai greu să fac o enumerare sau clasificare a oamenilor care m-au marcat, sau a oamenilor care m-au influențat în destinul meu de profesor și de om integru. Am întâlnit în calea mea mulți oameni frumoși la chip și la suflet care, cu bunătate și milostenie, m-au ajutat să fiu un om de calitate. Despre părinții mei am mai spus că au fost un model de cinste, hărnicie și cumsecădenie. Ei m-au îndrumat spre „cetirea cărților” și spre „învățare”. Apoi au fost profesorii din școala din sat, printre care Eleonora și Ștefan Nemțeanu, care îmi ziceau: „Învață, că e mult mai ușor să mânuiești creionul decât sapa”. Așa, ca în vorbă populară! La Facultatea de Filologie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” am avut un model de corectitudine, de cultură, de cunoaștere și de predare: e vorba de amintitul Nicolae Mătcaș, decanul nostru, cel mai bun profesor la Lingvistica Generală; multe materii se uită, cu anii, dar anumite momente de la acele ore, pe care le așteptam cu

Cu prietenul Vasile Goia, 2013

multă nerăbdare, sunt și astăzi în memoria mea. Reforma în educație tot de la domnul Mățea vine când, după 1989, devine ministru al Educației. Mai țin minte că atunci la Ministerul Educației se intra liber. Am fost la el împreună cu soțul meu Constantin Tănase și cu Vlad Pâslaru, colegul de facultate. Nicolae Mățea ne-a primit cu zâmbetul său luminos, simplu și fără ifose. Încearcă azi să ajungi la un ministru! Nu vei reuși! Sunt cu totul alte vremuri și alți oameni!

R.R.: De unde vine marea dragoste față de Limba și Literatura Română?

A.T.: Făceam la început lecturi în *limba moldovenească*. Așa era atunci, dar, spre marea mea bucurie, au fost ani când am avut dreptul constituțional să avem cărți în Limba Română, să facem lecturi din marii scriitori români. Și mi s-a deschis gustul, undeva „conservat”, un fel de dor față de tot ceea ce e românesc. Un episod interesant de apropiere față de adevărata literatură română a fost încă în anii de la facultate, când, la ordinul unui ministru al învățământului, comunist, au fost aruncate, într-un subsol al căminului de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, toate cărțile care erau scrise cu litere românești. Atunci, noi, curioșii, ne-am dus în subsol, am ales ceea ce era nedeteriorat, și le-am adus în camerele din cămin. Cărțile, cam umede, miroseau a mucegai, dar noi le-am înșirat pe sub pat sau chiar pe geam, la aer, la soare... Atunci am citit din volumele de poezie ale lui G. Bacovia, G. Topârceanu, T. Arghezi. Când citeam, savuram și ne bucuram. Deseori citeam în glas și ne minunam că știm Limba Română. De unde? Probabil, primisem această frumoasă limbă prin laptele mamelor noastre care, majoritatea, aveau școală puțină, dar temeinică din timpul României Mari.

R.R.: Vestitele „patru clase la români” care le băteau pe cele „zece la sovietici”. Apropo, despre minunea Limbii Române. M-am aliniat cu plăcere stilului dumneavoastră de a scrie cu majuscule Limba Română. De fapt, acest lucru îl practic și eu în materialele mele. Dar de unde vine dragostea față de România? Când ați admirat-o pe viu?

A.T.: Vă spuneam că sunt născută în raionul Ungheni și, fiind aproape de Prut, deseori mă gândeam: oare cum e acolo, în România? Noi nu aveam rude peste Prut, dar, de multe ori, veneau la alți consăteni neamuri de pe acolo și noi alergam la gard, ne uitam la ei, cum erau îmbrăcați, cum vorbeau, cum se uitau – și ne

păreau tare-tare frumoși. Asta, așa, din amintirile copilăriei. Chiar am corespondat vreo trei ani cu o „pioneră” din Hârlău, căreia îi zicea Olga Pușcaș, și am făcut schimb de cravate, cărți, ilustrate.

R.R.: Foarte interesant moment! Și eu în școală, cu ajutorul părinților, scriam scrisori unei eleve din Galați (spre rușinea mea, nu-i țin minte numele). După ce unul dintre frați, primind moștenire casa părintească a demolat-o, construind alta nouă proprie, multe lucruri au fost aruncate, între care și corespondența mea din anii de școală, foarte bogată. Eram studentă și mă aflam la Chișinău, nu le-am mai putut recupera. N-ați încercat s-o găsiți pe această Olga Pușcaș?

A.T.: Nu. După revoluția din 1989, în primăvara lui 1990, am fost pentru prima oară în Țară. Îmi închipuiam că e cu totul altfel, dar mi-am zis: este exact ca la noi. Călătoria noastră, eram vreo zece inși din Chișinău, a fost facilitată de premierul Mircea Druc, care ne-a dat un minibuz ca să vizităm Țara. Pe la Huși, țin minte, am făcut un popas sub un zarzăr în floare și s-a apropiat de noi un țăran român, cu un cal, și ne-a întrebat de unde venim. Când i-am spus că din Moldova, s-a mirat: „Care Moldovă? Doar asta e Moldova!” Cam așa a fost... Acum e altfel, căci poți merge în România când vrei și poți vizita orice monument de cultură, numai să dorești. România este Țara mea, căci ea, Țara, a dat studii superioare, gratuite, celor trei feciori ai mei, dintre care doi au studiat dreptul la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, iar mezinul a făcut studii la Timișoara, la Facultatea Informatică și Comunicare a Universității de Vest. Mulțumesc României pentru oportunitățile pe care le-a dat fiilor mei”.

Nu voi uita niciodată o călătorie la București, tot în 1990, când românii, cetățeni simpli și bibliotecari, ne-au încărcat un TIR de carte românească. Când le puneam în mașină, îmi fugeau ochii după volumele lui Marin Preda, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Magda Isanos etc., dar și după multe dicționare. Le voiam pe toate... Acele cărți au ajuns în bibliotecile de la sate, dacă îmi amintesc bine.

Apoi, în timp, am fost de foarte multe ori în România: la odihnă, la sanatorii sau în excursii. Și de fiecare dată mă impresionau frumusețile Patriei-mamă.

R.R.: Am luat drept cuvinte-cheie în această convorbire de suflet Cartea, Biblioteca, Dragostea, fiindcă acestea v-au fost Preceptele de Viață. Ele au fost tot de ceea ce ați dorit să vă înconjuțați. De

cărți bune nu duceți lipsă. Aveți o bibliotecă personală bogată, chit că mai cumpărați și acum volume care vă intrigă la lectură. Cu biblioteca publică sunteți în strânse relații de prietenie. Sunteți prezentă la manifestări, deseori cu luări de cuvânt, dar și cu recitaluri de poezie ale elevilor-discipoli. La Biblioteca „Transilvania” din sectorul Ciocana, timp de 15 ani, ați desfășurat un interesant proiect „Ceaiul de la ora patru”, despre ședințele cărui am relatat nu o singură dată. Și la întâlnirile cu elevii dumneavoastră, cei mai buni, veneau personalități importante: acad. Mihai Cimpoi, scriitorul nonagenar Vladimir Beșleagă ș.a. Din anul trecut ați inițiat, la această vârstă nobilă pe care o aveți, la aceeași bibliotecă, un alt proiect – „Lectură generoasă”, unde mai multe senioare și câțiva seniori, alegând în prealabil o carte sau mai multe a unui scriitor, fac schimb de opinii. Personal, am rămas nu doar plăcut surprinsă, dar și profund recunoscătoare pentru portretul de creație în baza cărților mele de autor, pe care mi l-au făcut participante, ele descoperindu-mă mai altfel, cu mai multe plusuri decât îmi închipuam eu că le am.

Și Dragostea... Se zice că trebuie să dai mai mult decât să primești. Dumneavoastră ați oferit o mare de dragoste miilor de copii pe care i-ați învățat să învețe: bibliotecarilor, prietenilor, rudelor.

A.T.: Voi răspunde consecutiv. Începem cu Cartea... Reiterez: cartea a ocupat un loc important în viața mea, dar și a familiei mele. De aceea, mi-am creat propria bibliotecă, destul de bogată, în care găsești toate titlurile incluse în curriculumul la Limba și Literatura Română din clasele gimnaziale și cele liceale. Dacă vreau să consult o carte, seara, cât de târziu, merg spre rafturi, iau cartea, citesc, mă documentez... apoi adorm liniștită.

Cu Biblioteca „Transilvania” am o relație de mare dragoste. Aici, mulți ani în urmă, am văzut multe, multe cărți scrise în Limba Română. Aici, am văzut, pe rafturi bine rânduite, volumele lui L. Blaga și I. Minulescu, T. Arghezi și C. Petrescu, N. Stănescu și I. Barbu. Cărțile lui G. Vieru, A. Busuioc, Vl. Beșleagă etc., pe care le reciteam uneori, se găseau și în biblioteca mea.

Când mi-a venit ideea să inaugurez un proiect de lectură, nu știam că va dura, dar am avut întâlniri cu oamenii cărții timp de 15 ani. De ce nu am continuat?

R.R.: Vă referiți la „Ceaiul de la ora patru”?

A.T.: Da. De ce n-am continuat? Scurt și clar: am ieșit la pensie. „Ceaiul de la ora patru” a adunat în jurul Cuvântului zeci și zeci

de elevi, căci unii aveau absolvut, iar din urmă veneau alții și așa an de an. Aici i-am avut ca oaspeți pe amintii deja acad. Mihai Cimpoi, Vl. Beșleagă (de mai multe ori), dar și pe Vasile Romanciuc, Leo Butnaru, Ianoș Țurcanu, Andrei Strâmbeanu. Am făcut omagii pentru Steliana Grama, Petru Cărare, Grigore Vieru, Leonida Lari și alții. Au fost zile minunate ale Culturii românești, când am omagiat-o, într-un eveniment de suflet, pe Maria Tănase, priveghetoea cântecului românesc. De multe ori, l-am avut ca moderator pe regretatul om al cărții Vlad Pohilă. Asta nu se uită.

În continuare, aș vrea să spun câteva cuvinte despre actualul proiect. Era septembrie 2021. Într-o zi, am venit la Biblioteca „Transilvania” și am luat vreo două cărți cu împrumut. Din vorbă în vorbă cu doamna Parascovia Onciu, șefa acestei Biblioteci, am ajuns la ideea de a crea ceva pentru oameni ca mine, de vârsta a treia. (De ce a treia? Care e prima? Care e a doua?) Și iată că noi, acum, un grup de oameni de vârsta a treia, ne adunăm o dată pe lună într-o sală frumoasă, printre cuvintele cărților scrise. Oamenii care vin aici reprezintă diferite profesii, au diferite gusturi, dar toți citesc – când pot, cum pot – și încearcă să fie buni prin carte. Am citit și am vorbit despre *Ciuleandra* lui L. Rebreanu. Am citit cu plăcere romanul Lucreției Bârlădeanu *Misterul de Est* (scriitoarea chiar ne-a dăruit șase exemplare de carte), iar întâlnirea cu Vladimir Beșleagă, autorul cărții *Tata Vasile în 73 de episoade și XIV scriitori*, a rămas în sufletul meu, dar și al tuturor celor care au fost prezenți.

Am început lecturile la acest proiect cu romanul *Cântecul măririi* de Oleg Serebrian, care ne-a marcat prin mesaj și frumusețe stilistică. Nu pot să nu vorbesc despre Claudia Partole, care a venit la întâlnirea noastră de la Biblioteca „Transilvania” cu multe cărți, pe care ni le-a dăruit cu generozitate. Am vorbit despre cartea ei *Totentanz sau Viața unei noapți – jurnalul menajerei*. La fel a procedat și scriitorul Nicolae Rusu, când am ales să citim cartea sa *Al șaptelea simț*. Autorul a venit la întâlnire cu noi și ne-a dăruit cărți cu autograf, fiind profund mișcat de opiniile noastre.

La una dintre ședințele proiectului „Lectură generoasă” am omagiat o colegă, o cititoare ferventă și o doamnă cu spirit analitic și critic. E vorba de Raia Rogac, care și-a omagiat aniversarea aici, cu noi, la Biblioteca „Transilvania”. Din volumele propuse în expoziție, fiecare a ales o carte și a prezentat-o. Am descoperit un om nou, ca rezultat al lecturilor acestor cărți, care conțineau

Ședința Salonului de lectură „Ceaiul de la ora patru”, 2011

cronici literare sau culturale, interviuri cu diverse personalități ale literaturii românești de pe ambele maluri ale Prutului, eseuri, recenzii. Foarte interesantă a fost monografia despre satul Pelinia, satul natal al doamnei Rogac, care a fost prezentată de Nina Ursu, cu multă emoție și trăire. Fiecare a trăit sentimente de reîntoarcere în copilăria satelor noastre, frumoase odată (acum avem altceva). Au fost și flori...

Ne-am implicat în Programul de lectură „Chișinăul citește” al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, citind și discutând romanul lui Val Butnaru *Patimile lui Iov*, în prezența autorului.

Rămâne de neuitat pentru mine o întâlnire de suflet cu poetul, prozatorul, dramaturgul și publicistul Aureliu Busuioc de la începuturile acestui proiect. Cartea pusă în discuție a fost *Hronicul găinarilor*. Sala arhiplină, dornică de o întâlnire cu un scriitor adevărat, încântătorul Aureliu Busuioc. Cei care au citit cartea au venit cu analize, interpretări și învățături, iar autorul se minuna, cu sclipiri de bucurie, că cititorii au înțeles mesajul cărții: cei care se nasc din găinari, rămân găinari, și ceea ce sunt se transmite din generație în generație! Câtă actualitate pentru ziua de azi...

Îmi amintesc că, la final, Aureliu Busuioc m-a chemat la el și mi-a dat două pachete cu volumul său *O sumă de cuvinte*. Și astăzi, pe un raft al bibliotecii mele, este acest volumaș de înțelepciuni livrești, dar și populare, după modelul celor *O samă de cuvinte* de Ioan Neculce. Am împărțit acele volumeșe elevilor mei, dar și altor persoane prezente la eveniment. A mai adus cu sine Aureliu Busuioc și o sacoșă cu bomboane, de tot felul, și a dat celor care s-au apropiat de masa lui.

R.R.: Și ultima întrebare: dacă ar fi ca unul dintre fiii dumneavoastră să elaboreze blazonul familiei Tănase, ce credeți că ar putea acesta să cuprindă?

A.T.: Numele Tănase este un nume românesc, purtat de personalități celebre (de exemplu, Maria Tănase). De aceea, e greu de spus ce am putea include în blazon. În familia noastră a fost Constantin Tănase, filolog, lingvist, scriitor, jurnalist, care a ctitorit ziarul *Timpul*. Dar toate au pornit de la Cartea Cărților – *Biblia*, de la Cuvântul lui Dumnezeu, care exprimă Calea, Dreptatea și Adevărul.

Fiii mei fac lecturi, multe lecturi. Mai nou, în limba engleză, la fel și nepoții. Deci, ar fi o carte „lăsată” deschisă, ca să poată citi și urmașii ceea ce n-am reușit să citim noi. Este o idee din poezia lui Gr. Vieru *Legământ*: „Ca băiatul meu ori fata/ Să citească mai departe/ Ce n-a dovedit nici tata”.

R.R.: Mulțumesc mult pentru această sinceră și frumoasă spovedanie.

*Consemnare: Raia ROGAC
Fotografii din arhiva personală a familiei Tănase*